

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Den romantiske skole i Tyskland (1873)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 257. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992358511552/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Man begriber neppe den Blindhed, som udfordres til at skrive dette; dog, Retroenheden giver gode Skyklapper. Og man forstaar ikke denne Bog tilbunds, saalænge man som Gutzkow i den kun ser en Lærebog om den frie Kærligheds Ret eller som Schleiermacher en Indsigelse imod den legemløse Aandighed og en Afvisning af den affekterte Fornægten og Bortfortolken af Kød og Blod. Bogens Grundtanke er selve den romantiske Lære om *Væsenheden af Liv og Poesi*. Dog er denne alvorlige Tanke end Bogens Kærne, saa er dens Form af den Art, at den udtrykkelig er anlagt paa at høste Skandalens Laurbær. Tiltalende virker vel den Kækhed og Trods, hvormed den udæskende Tone er anslaaet, det Mod, hvormed Forfatteren af Overbevisning har udsat sig for alle de Overfald, alle de personlige Forhaanelser og Bagvaskelser af hans Privatliv, som fulgte. Anerkendelsesværdig er ogsaa den Sikkerhed, hvormed her paa et meget lille Rum de Anskuelse og Stikord, som Romantiken udspredte, er forenede, saa man med Lethed i denne Bog kan se alle de Retninger, der ellers er fordelte paa mange Hænder, udbrede sig vilteformigt fra et Midtpunkt. Men modbydelig er den kunstneriske Afmagt, hvorom denne saakaldte Novelle, der i Virkeligheden kun er et Udkast, vidner, de mange Tilløb, der ikke bliver til Noget, og den hele nerveslappede Selyforgudelse, der forsøger at skjule sin Ufrugtbarhed ved at bringe en kunstig og usund Hede tilveje for i den at udruge sine Vindæg. Caroline Schlegel har opbevaret os følgende bidende Fyndsprog, der dengang blev forfattet imod Bogen:

Der Pedantismus hat die Phantasie
Um einen Kuss, sie wies ihm an die Sünde;
Frech, ohne Kraft, umarmt er die,
Und sie genas mit einem todten Kinde,
Genannt Lucinde.

Naar jeg undtager Ordet Synd, der ikke hører hjemme her — thi *Lucinde* forsynder sig kun mod god Smag og sand Poesi —, har jeg Intet at indvende mod denne blodige Spot.

Allerdybest i *Lucinde* ligger atter Selvoptagetheden som den Vilkaarlighed, der kan blive til alt Muligt, til Revolution, til Frækhed, til Dogmetro, til Bagstræv, fordi den fra først af ikke er knyttet til nogen Magt, fordi Jeget ikke arbejder i nogensomhelst Idés Tjeneste, der kunde give dets Stræben Fasthed og

Værd, hverken i den borgerlige eller i den aandelige Friheds. Vilkaarligheden, der i Kunsten bliver til den af Fr. Schlegel opfundne «Ironi», Kunstnerens Svæven over sit Stof, hans frie Spil med Stoffet, og særligt i Poesien bliver til Grundsætningen om den rene Form, der bestandig spotter sit eget Indhold og bryder sin egen Illusion — denne Vilkaarlighed bliver paa Virkelighedens Omraade til en Ironi, der er de Højbegavedes Væremaaede, Aandsaristokraternes genialt-forbløffende Maaede at leve Livet paa. Denne Ironi er en Gaade for de Uindviede, «der mangler Organet for den». Den er «den frieste af alle Licenser» (Licens bruges i Reglen om Frihed for Digteren til at sætte sig ud over sproglige Regler), fordi man ved den sætter sig ud af og bort over sig selv; men dog er den den mest lovbundne; thi den er — hedder det — ubetinget og nødvendig. Den er en stadig Selvparodi, uforstaaelig for «de harmonisk Platte» (et Udtryk, som stedse bruges af Romantikerne om dem, der finder sig beroligede i en dagligdags Harmoni); thi disse tager dens Alvor for Spøg og dens Spøg for Alvor.

Ikke blot ved Navnet har da denne Ironi en Grundlighed med den Kierkegaardske, der ligeledes aristokratisk «gaar ud paa at misforstaa». Det geniale Jeg er Sandheden, om end ikke som Kierkegaard vil have sin Sætning, at «Subjektiviteten er Sandheden» forstaaet, dog saaledes, at Jeget har alle udadtil gyldige Bud og Forbud i sin Magt, og til Forargelse og Forbauselse for Verden ytrer sig i Form af Paradokser. Ironien er «den guddommelige Frækhed». Den saaledes opfattede Frækhed er en alsidig Mulighed. Den er Frihed for Fordomme, men den aabner, rent formel som den er, en Synskres for den frækkeste Hævden af alle mulige Fordomme. Den er lettere opnaaelig, siges der, for Kvinden end for Manden. Som den kvindelige Dragt, saaledes har ogsaa den kvindelige Aand det Fortrin for den mandlige, at man med den ved en eneste dristig Bevægelse kan sætte sig ud over alle Kulturens og den borgerlige Vedtægts Fordomme og paa en Gang befinde sig midt i Uskyldighedstilstanden og Naturens Skød! Man hører, hvorledes Toner fra Rousseau gaar igen selv i denne kaade Fanfare. Det lyder, som blæstes Revolutionen ind; i Virkeligheden er det kun Reaktionen, som forkyndes. Rousseau vilde «vende tilbage» til Naturtilstanden, da Menneskene nøgne løb om i de store Skove